

UVOD

Šta su europske integracije¹?

Europske integracije su pojam koji se odnosi na sve procese institucionalne, ekonomske i političke suradnje (u nekim slučajevima društvene i kulturne) i integriranja europskih država. Danas se integracije primarno ostvaruju kroz Europsku uniju i Vijeće Europe. Postoji i dosta organizacija međuvladinog karaktera, koje pružaju okvir za različite oblike suradnje (npr. Organizacija za europsku sigurnost i suradnju između europskih država, Europski ekonomski prostor (EEA), EFTA-e, CEFTA-e i dr.)

Šta je EU?

Korijen riječi europa potiče od asirskog pojma erp, što označava tamu, odnosno tamo gdje sunce zalazi, dakle Zapad. Po istom etimološkom korijenu, riječ asis označava sjaj, svjetlost, odnosno tamo gdje se Sunce rađa, orijent, ili Azija. Europa je nekada bilo i ime za današnju Grčku. Pod istovjetnim imenom postoji i mali otok u Indijskom okeanu, a tako se zove i četvrti po veličini prirodni satelit Jupitera. Po onome što je ugrađeno u pravne temelje Evropske unije (EU), riječ je o familiji demokratskih zemalja evropskog kontinenta koja zajedničkim radom, solidarnošću i međosobnim poštovanjem unaprjeđuje svakodnevni život svojih građana, a na globalnom planu pomaže da cijeli svijet bude stabilan, human i pravedan

Za pola stoljeća postojanja, EU je svojim članicama obezbijedila mir i blagostanje, jedinstvenu evropsku valutu euro i jedinstveno tržište bez granica. Postala je vodeća trgovačka sila, svjetski lider u oblasti zaštite životne sredine i pružanju pomoći zemljama u razvoju. Besprimjeran prostor jedinstva u različitostima između nacija, jezika, kultura, religija i tradicija – učvršćenih zajedničkim vrijednostima kao što su demokratija, sloboda, socijalna pravda i solidarnost.

Evropska unija je jedinstvena međuvladina nadnacionalna ekonomsko-politička i monetarna zajednica evropskih država nastala kao rezultat procesa saradnje i integracija koji je formalnopravno utemeljen 1951. godine stvaranjem Evropske zajednice za uglj i čelik (EZUČ), a idejno zametnut još u 18. stoljeću, odmah nakon proglašenja nezavisnosti Sjedinjenih Američkih Država, 1776. godine.

Razmatranje evropskih integracija otvorilo je pitanje na koji način je moguće odrediti glavnu stvar, a to je, šta ova odrednica suštinski ili sadržinski obuhvata. Još jedna odrednica značajna za ovaj rad sadržana je u njegovom naslovu. Radi se o evropskim međunarodnim organizacijama – Savjetu Evrope i Evropskoj uniji.

Navedene odrednice, odredile su predmet rada, odnosno predmet rada je sadržan u naslovu teme. Cilj istraživanja je ukazivanje na evropske integracije prevashodno u okviru Savjeta Evrope i Evropske unije. Međutim, to nije bilo moguće izvan konteksta istorijskih okolnosti, pogleda i interesa, od nastanka do savremenosti, jer su se u Evropi pojavljivale, razvijale i ostvarivale progresivne, humane i revolucionarne ideje, ali i dekadentne ideje i pokreti, kao što su dva svjetska rata. Stoga je prilikom izrade ovog rada korišten istorijsko-pravni i deskriptivni metod, uz nastojanje da se očuva povezanost predmeta, cilja i metoda istraživanja.

¹ Integracija, lat. integratio, obnavljanje, dopunjavanje čega onim što je bitno, proces objedinjavanja ili stanje objedinjenosti, mat. izracunavanje integrala, fil. prelazak iz jednog rastrojenog i rasutog stanja u usredsređeno stanje. Veliki leksikon stranih reci i izraza, autor Radomir Jovanovic, str. 576 izdavač Alnari d.o.o, Beograd, 2006.

Svestranija analiza pokazuje da su evropski integracioni procesi tekli, u prosjeku uzlaznom putanjom. Horizontalno, šireći se na sve većem prostoru i vertikalno, u smislu produbljivanja i jačanja integracija na sve veći broj oblasti. Rad se sastoji **iz uvoda, pet dijelova i zaključka**. Tako se u **prvom dijelu** analiziraju problemi koji su postojali u prošlosti i razlozi koji su doveli do materijalizacije ideje o neophodnosti ujedinjenja, te ujedinjenju u oblastima u kojima je to bilo najlakše ostvariti, imajući u vidu istorijski trenutak i postojanje zajedničkog interesa. Ujedinjenja u pojedinim segmentima, predstavljala su podlogu za prve obuhvatnije integracije.

Drugi dio u potpunosti je posvećen osnivanju Savjeta Evrope kao prve međunarodne organizacije regionalnog karaktera na tlu Evrope, s posebnim akcentom na najveću tekovinu – Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Oslanjajući se na njena postignuća u oblasti zaštite ljudskih prava, te pokazujući time stepen integrisanosti država članica koje uključenjem u Savjet Evrope prihvataju ustanovljene zaštitne mehanizme ljudskih prava uz prethodnu obavezu da ispune tri uslova: višepartijski demokratski sistem, vladavinu prava i zaštitu ljudskih prava, posebno je ukazano na ulogu Evropskog suda za ljudska prava.

Treći dio je najobuhvatniji, i sa aspekta vremena nastanka i razvoja evropskih integracija, i sa aspekta prostora posvećenosti u radu. Naime, radi se o analitičkom pristupu, nastanku tri evropske zajednice sa stanovišta ekonomskih interesa. Takođe, analizira se neuspjeh projekata u stvaranju odbrambenih i političkih integracija, sa posebnim osvrtom na motive neuspjeha. U ovom dijelu obuhvaćena je analiza kriza uspona, ali i način njihovog prevazilaženja, kroz dostizanja vrhunaca integrisanosti unutar evropskih zajednica. Vrhunci integracija pokazuju se kroz stvaranje Carinske unije, jedinstvenog institucionalnog okvira, donošenje Jedinstvenog evropskog akta, stvaranju Evropskog monetarnog sistema, aktivnostima na uspostavljanju jedinstvenog unutrašnjeg tržišta, sa prednostima u odnosu na zajedničko tržište proklamovano aktima iz druge polovine 50-tih godina, te proširenjima koja su se desila u sedmoj i osmoj deceniji prošlog vijeka.

Četvrti dio posvećen je analizi nastanka i razvoja Evropske unije, predstavljanju Evropske unije i njenom mjestu i ulozi u okviru međunarodnog javnog poretka. Naravno, daje se i osvrt na strukturu Evropske unije, institucionalni okvir, osnivački Ugovor iz Maastrichta i dva reformska ugovora iz Amsterdama i Nice. Nezaobilazan je bio i osvrt na analizu procesa proširenja i odnosa Evropske unije prema Zapadnom Balkanu, što se odnosi na horizontalno napredovanje integracija.

U **petom dijelu** analizira se aktivnost i težnja Evropske unije ka daljim usponima integracija kojima bi se prevazišle postojeće krize, a prije svega institucionalna kriza, što je bilo predviđeno kroz objedinjavanje svih postojećih ugovora u jedinstveni pravni akt – Ugovor o Ustavu Evropske unije. Kako je Prvi Ustav doživio referendumski neuspjeh, novi naponi učinjeni su kroz usvajanje Lisabonskog ugovora, koji takođe trenutno preživljava referendumski neuspjeh u vremenu koje obilježavaju nastojanja za izlaz iz krize. Obzirom da se radi o jednom projektu koji je doživio propast i drugom trenutno nevažećem pravnom aktu, oni su prezentovani onoliko koliko je to minimalno neophodno da se razumije aktuelna situacija.

U **zaključku** se daje rezime ukupnog rada sa intencijom da se izloženo učini pristupačnijim i preglednijim, s posebnim akcentom na Sud pravde i Evropski sud za ljudska prava. Osjećajući potrebu za razjašnjenjem nekih pojmova kao prilog radu dato je objašnjenje sličnih naziva, a različitih odgovornosti, te radi potpunije i lakše preglednosti navedena je i hronologija evropskih integracija.